

HGIS-nota 2008

Brief van de Ministers van Buitenlandse Zaken en voor Ontwikkelingssamenwerking

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 18 september 2007

Graag bieden wij u de HGIS-nota 2008 aan. In de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) worden de buitenlandactiviteiten van verschillende departementen gebundeld en in samenhang gezien. Het uitgangspunt van de HGIS is het bevorderen van samenwerking en afstemming op het gebied van internationale samenwerking. De HGIS is daarmee een belangrijk instrument voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid.

De HGIS-nota geeft een samenvattend overzicht van de budgettaire ontwikkelingen binnen de HGIS en van de belangrijkste programma's voor internationale samenwerking. Per beleidsthema worden de uitgaven gepresenteerd. In de bijlagen worden de uitgaven uitgesplitst naar begroting en naar thema. Er zijn aparte bijlagen voor de berekening van het ODA-plafond en voor de ODA-uitgaven aan de thema's natuur, milieu en water, onderwijs en de bestrijding van HIV/Aids, malaria en tuberculose.

De Minister van Buitenlandse Zaken
M.J.M. Verhagen

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking
A.G. Koenders

NOTA

Inhoudsopgave	blz.
1.1 Inleiding	4
1.1 Wat is de HGIS?	4
1.2 Opzet HGIS-nota 2008	4
2. Budgettaire ontwikkelingen binnen de HGIS	5
3. Toelichting en uitgaven per beleidsthema	8
Beleidsthema 1: Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten	8
Beleidsthema 2: Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur	9
Beleidsthema 3: Versterkte Europese samenwerking	10
Beleidsthema 4: Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede	10
Beleidsthema 5: Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling	11
Beleidsthema 6: Beschermd en verbeterd milieu	13
Beleidsthema 7: Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer	14
Beleidsthema 8: Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland	15
Beleidsthema 9: Overige uitgaven	15
Bijlage 1 De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2007	16
Bijlage 2 De HGIS horizontaal: meerjarencijfers per begrotingsartikel en per ministerie	17
Bijlage 3 Berekening ODA-plafond 2008 en raming ODA-prestatie 2007 en 2008	21
Bijlage 4 De ODA-uitgaven naar beleidsthema	22
Bijlage 5 HGIS-uitgaven Natuur, Milieu en Water	23
Bijlage 6 ODA-uitgaven Onderwijs	24
Bijlage 7 Uitgaven HIV/AIDS, Malaria en Tuberculose	25
Bijlage 8 De non-ODA uitgaven naar beleidsthema	26

1. Inleiding

1.1 Wat is de HGIS?

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS), die werd ingesteld op 1 januari 1997, is een aparte budgettaire constructie binnen de rijksbegroting. In de HGIS worden de buitenlandactiviteiten van verschillende departementen gebundeld en in samenhang gezien. Zo wordt in één oogopslag duidelijk wat de belangrijkste uitgaven zijn die Nederland jaarlijks doet in het kader van Internationale Samenwerking. Uitgangspunt van de HGIS is het bevorderen van samenwerking en afstemming tussen de ministeries. In veel van de HGIS-programma's die in deze nota worden genoemd werken meerdere ministeries samen. De HGIS is daarmee een belangrijk instrument voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid.

Binnen de HGIS wordt onderscheid gemaakt tussen de uitgaven die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingssamenwerking (*Official Development Assistance*, ODA) en andere uitgaven voor internationaal beleid ('non-ODA'). De minister van Buitenlandse Zaken is coördinator van het buitenlandbeleid en daarmee ook van de HGIS. De minister voor Ontwikkelingssamenwerking is eerstverantwoordelijke voor de coördinatie van de ODA-middelen.

1.2 Opzet HGIS-nota 2008

De HGIS-nota volgt – op verzoek van de Tweede Kamer – voor wat betreft de indeling de begroting van Buitenlandse Zaken. In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste budgettaire ontwikkelingen binnen de HGIS weergegeven voor de ODA en non-ODA uitgaven. In hoofdstuk 3 worden per beleidsthema de belangrijkste HGIS-programma's gepresenteerd. Voor de bijbehorende operationele doelstellingen, beleidsvoornemens en de te behalen resultaten wordt verwezen naar de ontwerpbegrotingen 2008 van de bij de HGIS betrokken ministeries. Bij elk beleidsthema worden de bijbehorende cijfers gepresenteerd. Daarbij is steeds aangegeven welk deel van de uitgaven als officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA) kwalificeert. Daarnaast bevat de HGIS-nota een aantal bijlagen waarin alle HGIS-uitgaven worden gepresenteerd. In deze bijlagen worden gegevens die verspreid staan over verschillende begrotingen gebundeld tot een overzichtelijk geheel.

Bijlage 1. De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2007

Bijlage 2. De HGIS horizontaal: meerjarencijfers per begrotingsartikel en per ministerie

Bijlage 3. Berekening ODA-plafond 2008

Bijlage 4. ODA-uitgaven naar beleidsthema

Bijlage 5. HGIS-uitgaven Natuur, Milieu en Water

Bijlage 6. ODA-uitgaven Onderwijs

Bijlage 7. Uitgaven HIV/Aids, Malaria en Tuberculose

Bijlage 8. Non-ODA uitgaven naar beleidsthema

2. Budgettaire ontwikkelingen binnen de HGIS

De totale HGIS-uitgaven bedragen in 2008 EUR 6,5 miljard waarvan EUR 4,9 miljard voor ontwikkelingssamenwerking. Dat is een groei ten opzichte van 2007 van EUR 0,15 miljard. Die wordt veroorzaakt door de toevoeging van extra middelen voor duurzame energie en voor crisisbeheersingsoperaties zoals aangekondigd in het Coalitieakkoord. Daarnaast werd de HGIS verhoogd door een naar boven bijgestelde raming voor het BNP. De ontwikkelingen binnen de HGIS vloeien voor het grootste deel voort uit het Coalitieakkoord van het kabinet Balkenende IV. De belangrijkste ontwikkelingen worden in dit hoofdstuk genoemd. Meer gedetailleerde informatie over budgettaire mutaties is te vinden in de begrotingen van de HGIS-departementen.

Meer aandacht voor mensenrechten

Het kabinet zal op consequente wijze aandacht vragen voor mensenrechtenschendingen, als een vast spoor in het buitenlandbeleid. Nederland zal daarmee een vooraanstaand speler op het gebied van mensenrechten zijn en zal zich sterk maken voor de implementatie van de universele mensenrechtenstandaarden. Dat gebeurt in de bilaterale relaties en bij multilaterale instellingen, onder meer als lid van de VN-mensenrechtenraad. In 2007 zal een mensenrechtenstrategie worden gepresenteerd, die een visie zal schetsen inzake mondiale ontwikkelingen op het gebied van mensenrechten. Deze visie zal vertaald worden naar praktisch beleid, onder meer door vormgeving van een nieuw subsidiekader mensenrechten. Uit dat subsidiekader kunnen wereldwijd projecten worden ondersteund ter bevordering van mensenrechten, waaronder vrijheid van meningsuiting en mediadiversiteit. Vooruitlopend op de definitieve vormgeving zijn hiervoor in 2008 middelen geraamd (totaal EUR 20 miljoen). Besluitvorming over werkwijze en omvang van het fonds in latere jaren zal plaatsvinden op basis van de opgedane ervaringen. In 2008 zullen naast initiatieven ten aanzien van mensenrechten in brede zin ook speciale initiatieven worden ontplooid op het terrein van vrijheid van godsdienst, rechten van vrouwen en - in EU verband - godsdienstige onverdraagzaamheid om te zorgen dat de mensenrechtennormen ook op deze terreinen worden nageleefd.

Extra middelen voor deelname aan crisisbeheersingsoperaties

Bij Voorjaarsnota 2007 werd de voorziening voor Nederlandse deelname aan crisisbeheersingsoperaties verhoogd met EUR 85 miljoen in verband met de kosten van ISAF III in Afghanistan. Zoals in de inleiding reeds genoemd zijn in het Coalitieakkoord middelen toegevoegd aan deze voorziening die oplopen van EUR 25 miljoen in 2008 tot EUR 100 miljoen in 2011. Daarnaast wordt op artikel 10 rekening gehouden met noodzakelijke ophoging bij Voorjaarsnota 2008 van bovengenoemde voorziening in verband met een onvermijdelijk tekort in 2008.

Intensiveren in wederopbouw en goed bestuur

De inspanningen op het gebied van sociale, economische en bestuurlijke wederopbouw en vormgeving van de rechtsstaat en de veiligheidssector in (post) conflictgebieden zullen de komende jaren worden geïntensiveerd. Hiervoor worden extra middelen ingezet, vooral in Afghanistan, het Grote Merengebied, de Hoorn van Afrika, Kosovo en het Midden-Oosten.

Ook in het Midden Oosten zullen extra inspanningen worden gepleegd op het gebied van goed bestuur en democratisering. Los van deze specifieke regio's blijft goed bestuur een belangrijk onderdeel van de relatie met alle OS-partnerlanden. Gebruikte instrumenten zijn politieke dialoog met de overheid, institutionele en capaciteitsopbouw, contacten met het bedrijfsleven en ondersteuning van het maatschappelijk middenveld.

Versterkte Europese samenwerking

Het beleid van het kabinet op Europa-gebied is tweeledig: in Europa actief meewerken aan een slagvaardiger en beter democratisch gelegitimeerde Unie, en in Nederland zelf meewerken aan het vergroten van draagvlak voor het Europese project. Naast deze twee pijlers, die een relatief beperkt budgettair beslag met zich meebrengen, kent de HGIS twee posten die samenhangen met Europese samenwerking. Het gaat om de uitgaven voor het Europees Ontwikkelingsfonds en om de toerekening

van de buitenlanduitgaven van de EU aan de HGIS. Beide posten zullen in 2008 naar verwachting stijgen.

Armoedebestrijding en verdeling

Het bevorderen van economische groei en een rechtvaardige verdeling van de groei zijn essentieel voor armoedebestrijding. De komende jaren zullen extra uitgaven plaatsvinden voor deze doelen. Te denken valt aan uitgaven voor versterking van het ondernemingsklimaat, voor versterking van de sociaal-economische dialoog in ontwikkelingslanden en voor vergroting van de transparantie van markten en ondersteuning van sociale zekerheidsstelsels in ontwikkelingslanden.

Ook wordt de komende jaren het 'One-UN' programma ondersteund. Dit programma heeft tot doel de coördinatie tussen VN-instellingen in ontwikkelingslanden te bevorderen.

MDG's bereiken: innovatief samenwerken, meer aandacht voor rechten van vrouwen en kinderen en milieubescherming

Er is wereldwijd een enorme inspanning nodig om de MDG's te bereiken. Het kabinet heeft middelen beschikbaar gesteld voor innovatieve en katalyserende samenwerkingsvormen die achterstanden bij het bereiken van de MDG's kunnen verkleinen. Ook maakt Nederland extra middelen vrij om MDG 3 (gelijke rechten voor mannen en vrouwen) en MDG 5 (minder moedersterfte) te behalen. Er wordt een nieuw beleidskader 'sport en ontwikkelingssamenwerking' voorbereid.

Vanaf 2008 worden aanzienlijk meer middelen beschikbaar gesteld voor duurzame energie. Samen met partners zal extra worden geïnvesteerd in duurzame energievoorziening en met name in een versnelde toegang tot energie in Afrika. Daarnaast zullen ontwikkelingslanden worden ondersteund bij de duurzame productie van biomassa voor energiedoeleinden middels het toetsen aan duurzaamheidscriteria en het opzetten van certificeringssystemen. Ontwikkelingslanden worden ook ondersteund bij de aanpak van het klimaatvraagstuk, zowel op het terrein van aanpassing aan veranderde klimaatomstandigheden als op het terrein van mitigatie van uitstoot van broeikasgassen.

Vreemdelingenbeleid en migratie

Het Nederlandse vreemdelingenbeleid wordt vormgegeven door de ministeries van Justitie, BZK, Defensie en Buitenlandse Zaken. Migratie wordt steeds nadrukkelijker in de context geplaatst van het bredere buitenland- en ontwikkelingsbeleid: naast het nationale vreemdelingenbeleid worden ook ontwikkelingsrelevante factoren en het ontwikkelingsbeleid betrokken.

Dienstverlening aan burgers en bedrijven

De komende jaren zullen steeds meer mensen van en naar Nederland reizen. Daarmee zal de behoefte aan reisadviezen over onveilige landen toenemen en zal er vaker een beroep worden gedaan op consulaire bijstand door medewerkers van de Nederlandse vertegenwoordigingen. Ook zal het aantal paspoort- en visumaanvragen groeien. De regering streeft naar goede dienstverlening en klantgerichtheid en wil deze waar mogelijk verbeteren. Hiertoe zal in toenemende mate worden samengewerkt met andere EU-lidstaten. Bij wijze van proef zal worden samengewerkt met externe dienstverleners bij het proces van visumverlening. Ook ICT-ondersteuning kan helpen bij de verbetering van de dienstverlening. Daarbij is implementatie van een vervolgversie van het nieuwe geautomatiseerde visuminformatiesysteem (NVIS) voorzien waarin een functionaliteit voor het afnemen van biometrische kenmerken van visumaanvragers is verwerkt.

Naast deze ondersteuning van burgers is het postennet er ook om bedrijven te ondersteunen.

Medewerkers van Nederlandse vertegenwoordigingen verlenen diensten en verstrekken informatie aan het internationaal opererende bedrijfsleven. Samen met de EVD spannen zij zich in om gunstige voorwaarden te scheppen voor internationale economische activiteiten.

Draagvlak voor het buitenlandbeleid

Om de samenleving nauwer te betrekken bij het buitenlands beleid, en zo het besef van het belang van het buitenlands beleid voor het dagelijks leven te vergroten, zal in de komende periode een specifiek draagvlakbeleid voor het buitenlands beleid worden opgezet. Hierbij kan worden gedacht aan het

aanschouwelijk maken van het belang van een actief buitenlands beleid voor onze werkgelegenheid, onze veiligheid, ons milieu en de mensenrechten, en het voor het voetlicht brengen van de rol van het ministerie bij grote evenementen, zoals de Olympische spelen in 2008.

3. Toelichting en uitgaven per beleidsthema

In dit hoofdstuk worden per beleidsthema de belangrijkste programma's en de bijbehorende cijfers gepresenteerd. Daarbij is steeds aangegeven welk deel van de uitgaven als officiële ontwikkelingsamenwerking (ODA) kwalificeert. Voor de bijbehorende operationele doelstellingen, beleidsvoornemens en te behalen resultaten wordt verwezen naar de ontwerpbegrotingen 2008 van de bij de HGIS betrokken ministeries.

Beleidsthema 1: Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten

Nederland zet zich in om de internationale rechtsorde goed te laten functioneren zodat deze kan bijdragen tot een meer rechtvaardige, vreedzame en welvarende wereld. Het vastleggen van normen en de naleving ervan zijn belangrijk. Naast het tegengaan van straffeloosheid zijn rechtstoegang en rechtspraak hierbij onmisbare instrumenten. Nederland neemt het voortouw door een groot aantal van de verantwoordelijke internationale organen te huisvesten, zoals Europol, Eurojust, het Internationaal Strafhof en eventueel in de toekomst het Libanon-tribunaal. De hiervoor benodigde middelen komen deels uit de HGIS.

Het kabinet staat voor een evenwichtige en uitgesproken inzet voor mensenrechten overal ter wereld. Dit is niet alleen een morele verplichting, maar ook goed voor Nederland. De middelen die Nederland hiervoor beschikbaar stelt, komen uit de HGIS. In 2007 zal het ministerie van Buitenlandse Zaken, in samenspraak met belanghebbende organisaties en burgers, een nieuwe mensenrechtenstrategie presenteren. Deze visie zal ook worden vertaald naar praktisch beleid, onder meer door vormgeving van een nieuw subsidiekader mensenrechten. Nederland zal zich sterk maken voor de implementatie van de universele mensenrechtenstandaarden in onze bilaterale relaties en bij multilaterale instellingen, ook als lid en vice-voorzitter van de VN-mensenrechtenraad.

Beleidsthema 1, Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2006		2007		2008	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ 01.01 Internationale rechtsorde	37.237	3.766	46.293	5.242	45.713	5.128
01.02 Mensenrechten	32.366	26.068	37.536	29.948	41.565	30.160
01.03 Internationale juridische instellingen	9.202	0	16.735	0	14.400	0
Justitie 13.04.01 Rechts-handhaving en criminaliteitsbestrijding/VN-cellen	975	0	0	0	0	0
91.01.01 Effectieve besturing van het Justitieapparaat/Europol	5.857	0	10.810	0	14.957	0
Totaal	85.637	29.834	111.374	35.190	116.635	35.288

Beleidsthema 2: Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur

Veiligheidsvraagstukken hebben een centrale plaats in het buitenlandbeleid. Veiligheid en stabiliteit zijn noodzakelijke voorwaarden voor ontwikkeling. Een effectieve, krachtige Nederlandse rol op het internationale toneel is alleen mogelijk met een geïntegreerd buitenlands beleid, waarbij de inspanningen op elkaar aansluiten en Nederland met één stem spreekt. Uit de HGIS worden onder meer het Stabiliteitsfonds en de Nederlandse deelname aan crisisbeheersingsoperaties gefinancierd. Voor dit laatste zijn in het Coalitieakkoord extra middelen vrijgemaakt. Omdat ontwrichting van de energievoorziening de stabiliteit van Nederland en de EU kan schaden, is ook dit thema een belangrijk onderdeel van de diplomatieke inspanningen.

Veiligheid en stabiliteit zijn daarnaast belangrijke voorwaarden voor effectieve armoedebestrijding en de opbouw van rechtvaardige en democratische samenlevingen in ontwikkelingslanden. Door steun aan goed bestuur, politieke hervormingen en de bestrijding van milieudegradatie in ontwikkelingslanden

probeert Nederland de stabiliteit in de wereld te vergroten en een bijdrage te leveren aan armoedebestrijding en een rechtvaardige verdeling van de welvaart. De inspanningen op het gebied van sociale, economische en bestuurlijke wederopbouw en vormgeving van de rechtsstaat en de veiligheidssector in (post) conflictgebieden zullen worden geïntensiveerd.

Nederland zet zich in voor een zo adequaat mogelijke leniging van levensbedreigende menselijke noden in geval van gewelddadige conflicten of natuurrampen. Ook de uitgaven voor humanitaire hulpverlening vallen onder dit beleidsthema.

Nederland zal zich inzetten voor ontwikkeling van goed bestuur in de partnerlanden door middel van politieke dialoog met de overheid, institutionele en capaciteitsopbouw, contacten met het bedrijfsleven en ondersteuning van het maatschappelijk middenveld. Voorts zal er de komende jaren extra worden ingezet op bevordering van democratisering, specifiek in het Midden Oosten.

Beleidsthema 2, Vrede, veiligheid en conflictbeheersing (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving		2006		2007		2008	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
AR	02.01 Recht- en doelmatigheidsbevordering	0	0	140	140	280	280
BZ	02.01 Nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	10.527	0	13.888	0	14.072	0
	02.02 Bestrijding internationaal terrorisme	0	0	0	0	0	0
	02.03 Non-proliferatie en ontwapening	8.265	800	8.621	800	8.571	800
	02.04 Conventionele wapenbeheersing	0	0	0	0	0	0
	02.05 Regionale stabiliteit en crisisbeheersing	274.381	234.490	355.609	244.782	312.177	226.750
	02.06 Humanitaire hulpverlening	345.701	339.883	288.581	283.718	247.492	243.725
	02.07 Goed bestuur	150.060	123.596	172.306	141.030	164.173	135.028
	02.08 Het bevorderen van energiezuikerheid	0	0	0	0	0	0
	02.09 Grotere veiligheid door strijd tegen milieudegradatie	2.000	2.000	12.850	12.850	13.500	13.500
Defensie	20.01 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (diverse operaties)	259.515	4.527	280.540	13.000	220.500	13.000
	20.02 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (VN-contributies)	56.854	0	0	0	0	0
	Totaal	1.107.303	705.296	1.132.535	696.320	980.765	633.083

Beleidsthema 3: Versterkte Europese Samenwerking

Het kabinet pleit voor een krachtige Unie die eraan zal bijdragen onze burgers vrede, stabiliteit en welvaart te bieden. Dit omdat de Nederlandse overheid slechts ten dele zelf de belangen van burgers kan behartigen. Zeker waar het om grensoverschrijdende zaken gaat, zal de Europese Unie het voortouw moeten nemen, samen met de lidstaten. Tegelijkertijd is het kabinet zich er ook van bewust dat voor de burger de Europese Unie niet altijd herkenbaar is en dat het vertrouwen in de Unie vergroot moet worden. De Unie boet zowel aan legitimiteit als – op langere termijn – aan krachtigheid in, als het vertrouwen ontbreekt en het draagvlak ervoor afneemt.

Daarom is het beleid van het kabinet tweeledig. Het betekent in Europa actief meewerken aan een slagvaardiger en beter democratisch gelegitimeerde Unie, waarbij een snelle afronding van de onderhandelingen over het hervormingsverdrag tijdens de intergouvernementele conferentie de allerhoogste prioriteit heeft. Het betekent in Nederland vergroten van de betrokkenheid van burgers en maatschappelijk middenveld bij de ontwikkeling van regelgeving in ‘Brussel’. Ook het verbeteren van het samenspel tussen regering en parlement is hier van belang, zodat onze belangen in de EU nog beter kunnen worden vertegenwoordigd.

Belangrijke HGIS-programma's binnen de doelstelling 'versterkte Europese samenwerking' zijn de ondersteuning bij pre- en postaccessie en de Nederlandse bijdrage aan de Raad van Europa. Ook de Nederlandse bijdrage aan het Europees Ontwikkelings Fonds (EOF), dat wordt ingezet voor ontwikkelingssamenwerking, regionale samenwerking en handel met de 79 Afrikaanse, Caribische en Stille Oceaan (ACS)-landen, valt onder dit beleidsthema.

Beleidsthema 3, Versterkte Europese samenwerking (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		2006		2007		2008	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	03.02 Ondersteuning bij pre- en postaccessie	12.814	0	11.800	0	11.000	0
	03.03 EOF Europees Ontwikkelingsfonds	139.374	139.374	149.553	149.553	189.486	189.486
	03.04 Nederlandse positie in de EU	3.410	0	3.447	0	3.447	0
	03.05 Raad van Europa	9.008	0	9.303	0	9.303	0
Toerek.	EU-begroting	302.696	204.752	344.625	265.907	349.700	270.100
	Totaal	467.302	344.126	518.728	415.460	562.936	459.586

Beleidsthema 4: Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede

Nederland streeft naar duurzame vergroting van welvaart in alle landen door vermindering van armoede, een open handels- en financieel systeem, alsmede het behartigen van de belangen van het Nederlands bedrijfsleven. HGIS-programma's in dit beleidsthema hebben te maken met mondialisering en welvaarts-groei, niet alleen in Nederland en de Europese Unie, maar ook in ontwikkelingslanden, waar armoedebestrijding niet mogelijk is zonder economische groei. De opbrengsten van die groei moeten goed verdeeld worden. Dit betekent investeren in armoedebestrijding, in gezondheidszorg, in onderwijs, in kansen voor minderheden, en in een beter systeem van *checks and balances*, met goed functionerende politieke partijen en parlementen. Maar het betekent ook aandacht voor goed werkende markten, investeringen in energie en infrastructuur, eerlijker concurrentieverhoudingen, ontwikkeling van privaat ondernemerschap en vakbonden en de Decent Work-agenda. Bij het bevorderen van zogenoemde pro-poor groei spelen onder andere de landbouw en de informele sector een rol, mede omdat zich hier de werkgelegenheid van de armen voor een belangrijk deel concentreert. Het aankomende World Development Report 2008 gaat hierover. De ministers van Economische Zaken, Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Financiën en voor Ontwikkelingssamenwerking zullen met nadere voorstellen komen hoe deze rol versterkt kan worden

Nederland streeft ernaar de internationale economische rechtsorde te versterken door het wegnemen van belemmeringen in de internationale marktwerking. Dat is niet alleen belangrijk voor de Nederlandse economie; de gefaseerde integratie van ontwikkelingslanden in de wereldeconomie is een belangrijke voorwaarde om mondialisering ten goede te laten komen aan allen. Daarom is blijvende waarborging van coherentie tussen het handelsbeleid en het ontwikkelingsbeleid en de opbouw van een goed ondernemingsklimaat in ontwikkelingslanden van belang. In de samenwerking met ontwikkelingslanden streeft Nederland naar aansluiting bij de nationale armoedestrategieën en daarbinnen naar samenwerking op sectoraal niveau. Concentratie op landen en sectoren en coördinatie en harmonisatie met andere donoren zijn van belang om de kwaliteit en effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking te verhogen.

De MDG's en andere internationale afspraken vormen het kader van de Nederlandse inzet. In samenwerking met het maatschappelijk middenveld wil de regering, zoals afgesproken in het Coalitieakkoord, de achterstanden in het bereiken van de MDG's inlopen. Een innovatieve aanpak, integrale benadering en verandering en versterking van de onderliggende systemen zijn daarbij van groot belang.

Een andere kerntaak is de economische belangenbehartiging. Zowel in Den Haag als op de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland wordt gewerkt aan het scheppen van gunstige voorwaarden voor duurzame economische groei en vindt gerichte dienstverlening plaats ten behoeve van internationale activiteiten van Nederlandse bedrijven en buitenlandse ondernemingen die zich in Nederland willen vestigen.

Onder dit beleidsthema vallen budgettaire zeer omvangrijke programma's. Een deel daarvan is gericht op het versterken van het internationale handels- en financiële systeem (inclusief de Nederlandse bijdrage aan multilaterale ontwikkelingsbanken en -fondsen die op de begroting van Financiën staan), het verbeteren van het ondernemingsklimaat in ontwikkelingslanden en het stimuleren van (markt)innovatie. Ook algemene begrotingssteun ter ondersteuning van armoedebestrijding valt onder dit beleidsthema. De programma's voor handels- en investeringsbevordering die onderdeel zijn van dit beleidsthema staan op de begrotingen van de ministeries van EZ en BZ. Tot slot valt ook een aantal contributies aan internationale organisaties onder dit beleidsthema, alsmede de bijdragen voor technische assistentie aan ontwikkelingslanden ter versterking van de capaciteit om deel te nemen aan de wereldhandel.

Beleidsthema 4, Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving		2006		2007		2008	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	04.01 Handels- en financieel systeem	24.411	990	46.384	1.743	45.879	1.364
	04.02 Armoedebestrijding	465.229	459.108	342.352	335.035	393.714	386.579
	04.03 Verhoogde economische groei en verminderde armoede als gevolg van gezonde private sector ontwikkeling in ontwikkelingslanden	504.420	504.420	387.055	373.673	476.047	462.665
	04.04 Kwaliteit en effectiviteit ontwikkelingssamenwerking	18.685	18.685	16.200	16.200	16.200	16.200
	04.05 Nederlandse handels- en investeringsbevordering	5.434	0	7.338	0	5.265	0
Justitie	13.03.01 Rechtshandhaving/Tech.ass. bij drugsbestr. Suriname	200	200	200	200	200	200
	91.01.01 Effectieve besturing van het Justitieapparaat/WIPO	116	0	146	0	146	0
Financiën	04.20 Mult. Ontw. Banken en Fondsen	49.085	44.839	111.744	109.233	46.900	45.226
VenW	33.03 Veiligheid luchtvaart (ICAO en EASA)	1.685	0	1.265	0	1.265	0
	33.02 Veiligheid goederenvervoer scheepvaart (IMO)	418	0	433	0	416	0
EZ	2.15 Meer ontwikkeling en benutting van techn. kennis door bedrijven	5.204	0	0	0	0	0
	2.45 Versterken gezamenlijke kennisbasis	0	0	4.680	0	5.588	0
	2.55 Goede randvoorwaarden voor innovatieklimaat	325	0	309	0	353	0
	3.10 Zorgen voor aantr. regio's/steden om te kunnen ondern. (WTO)	202	0	212	0	212	0
	4.01 Algemeen (bijdragen aan int. instituten)	1.025	0	892	0	0	0
	4.50 Handhaving niveau v. voorzieningszekerh. op korte + lange termijn	142	0	1.071	0	1.058	0
	5.01 Algemeen	1.486	0	2.150	0	1.425	0
	5.20 Verdere vrijmaking v/h intern. handels-/invest.verkeer en versterking v/d econ. rechtsorde	4.156	0	4.266	0	4.266	0
	5.30 Bevorderen van internationaal ondernemen	114.267	0	60.946	0	58.818	0
	5.40 Stimuleren van buitenlandse investeringen in Nederland (DBIN)	10.541	0	15.201	0	11.904	0
	5.50 Programmatisch pakket	0	0	40.856	0	40.833	0
	10.30/70 Efficiënt werkende communicatie en postmarkt (bijdr. UPU/ITU)	1.622	0	5.270	0	1.213	0
LNV	29.01.01 Internationale contributies/FAO	6.328	3.227	6.523	3.379	6.523	3.379
	23.01.04 Beheer van de natuur (Tropisch hout)	61	0	61	0	61	0
Toerek.	EKI-kwijtschelding	223.580	223.580	342.596	342.596	300.596	300.596
	Totaal	1.438.622	1.255.049	1.398.150	1.182.059	1.418.882	1.216.209

Beleidsthema 5: Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling

Van duurzame ontwikkeling kan alleen sprake zijn wanneer naast economische groei (onderdeel van beleidsthema 4) ook aandacht wordt besteed aan het milieu (beleidsthema 6) en aan de ontwikkeling van mens en maatschappij, de centrale doelstelling van dit beleidsthema. Goed onderwijs in ontwikkelingslanden is daarbij van groot belang. In lijn met de motie Hessing is het budget voor basisonderwijs de afgelopen jaren flink gestegen. In 2007 wordt 15% van het ontwikkelingsbudget uitgegeven voor dit doel. Vanaf 2008 zal deze doelstelling worden gehandhaafd. Daarbij zal – evenals voor de doelstellingen voor HIV/Aids en milieu - naast financiële inspanningen de nadruk komen te liggen op voortgang en resultaten in de sector. De doelstelling voor onderwijs zal zich naast basisonderwijs in het vervolg ook richten op de doorstroming van basisonderwijs naar secundair en tertiair onderwijs en de kwaliteit van het onderwijs in brede zin. Met basisonderwijs alleen komt een land immers niet uit de armoedespiraal. Ook de beurzen- en mobiliteitsprogramma's van het ministerie van OCW vallen onder dit beleidsthema.

Versterking van gezondheidssystemen, een goede basisgezondheidszorg, aandacht voor preventie en verzekeringssystemen vormen de basis van goede gezondheidszorg in ontwikkelingslanden. Vanuit het

creëren van deze essentiële randvoorwaarden komen ziektespecifieke prioriteiten, zoals de bestrijding van HIV/Aids, het verbeteren van reproductieve gezondheid en rechten, malaria en tuberculose het best tot hun recht. De HIV/Aids pandemie is niet alleen een menselijk drama, maar vertraagt ook de economische ontwikkeling en bedreigt de stabiliteit in Afrika. Doemscenario's dreigen voor andere regio's. Middelen hiervoor worden vooral ingezet via de begroting van Buitenlandse Zaken (zie ook bijlage 7). De beoogde verdubbeling van middelen voor HIV/aids in 2007 is ruimschoots behaald. In 2008 is een verdere stijging van de uitgaven zichtbaar. Naast specifieke HIV/Aids-bestrijding zal versterkte aandacht worden gegeven aan verbeteringen in de reproductieve gezondheidszorg. Ingezet zal worden op het creëren van essentiële randvoorwaarden zoals versterking van gezondheidssystemen, beschikbaarheid van *reproductive health commodities* (bijvoorbeeld condoms) en opleiding van bijvoorbeeld vroedvrouwen.

Op het thema gezondheidszorg wordt in niet-partnerlanden samengewerkt tussen het ministerie van VWS en Buitenlandse Zaken in en via de WHO en ook via het partnership programma. Bij het ministerie van VWS wordt als onderdeel van het partnerschap met de WHO eveneens aandacht gegeven aan HIV/AIDS, maar daarnaast ook aan andere infectieziekten, bioterrorisme, obesitas, geneesmiddelenonderzoek en voedselveiligheid. Ook worden UNODC-projecten in Oost-Europa ondersteund voor onder meer methadonverstrekking en spuitomruil.

Zonder substantiële verbeteringen van de positie van vrouwen in de wereld zullen niet alleen MDG 3 (rechten en kansen voor meisjes en vrouwen), maar ook andere MDG's niet worden gehaald. Vanaf 2008 wil Nederland dan ook specifieke inspanningen verrichten om de kansen en rechten voor vrouwen en meisjes te vergroten. Meerjarig worden additionele middelen ingezet om voortgang op MDG 3 te bevorderen, onder andere ten behoeve van een op te richten MDG 3-fonds met strategische partners en intensivering van een aantal landenprogramma's.

Versterking van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden is een belangrijk onderdeel van ontwikkelingssamenwerking. Hiervoor bestaan verschillende programma's. Het grootste daarvan is het Medefinancieringsstelsel (MFS). Een belangrijk uitgangspunt van het MFS (looptijd 2007 – 2010) is dat de steun die Nederlandse organisaties verstrekken complementair is aan de bilaterale hulp. Daarnaast is EUR 50 miljoen beschikbaar gesteld via het nieuwe Schoklandfonds. Hieruit kunnen brede, innovatieve en katalyserende samenwerkingsvormen worden gefaciliteerd, gericht op het verkleinen van de achterstanden bij het behalen van de Millennium Ontwikkelingsdoelen.

Beleids thema 5, Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsrelin/artikel/omschrijving		2006		2007		2008	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	05.01 Gelijke kansen op doorlopen kwalitatief goed onderwijs	397.461	397.461	526.715	526.715	493.265	493.265
	05.02 Versterking van het gebruik van kennis en onderzoek	120.379	117.783	129.876	127.280	138.046	135.450
	05.03 Gender	2.764	2.764	5.005	5.005	24.920	24.920
	05.04 HIV/AIDS	277.873	275.986	297.612	295.772	304.070	302.230
	05.05 Reproductieve gezondheid	114.087	114.087	137.311	137.311	148.950	148.950
	05.06 Participatie civil society	740.777	737.281	525.380	520.380	632.910	632.910
OCW	06.01 HBO (beurzen niet EU)	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453
	06.02 HBO	309	0	0	0	0	0
	07.10 Wetenschappelijk onderwijs	54.808	52.477	55.733	53.387	55.635	53.290
	07.11 WO: beurzenprogramma	560	0	869	0	869	0
LNV	16.01 Onderzoek en wetenschappen: WOTRO	454	454	454	454	454	454
	26.01.01 Waarborgen van het kennisstelsel (ASC)	696	669	682	655	682	655
	26.01.01 Waarborgen van het kennisstelsel (Intern. onderwijs)	35	35	35	35	35	35
VWS	26.01.01 Waarborgen van het kennisstelsel (ISRIC)	1.021	1.021	1.035	1.035	1.035	1.035
	98.01.01 Projecten via UNODC	2.500	0	5.000	0	5.000	0
	98.01.01 WHO-partnerschap	4.010	0	6.000	0	6.000	0
Totaal		1.721.187	1.703.471	1.695.160	1.671.482	1.815.324	1.796.647

Beleidsthema 6: Beschermd en verbeterd milieu

Aandacht voor natuur en milieu vormt naast economische groei (onderdeel van beleidsthema 4) en menselijke ontplooiing (beleidsthema 5) de derde pijler van duurzame ontwikkeling. Dit beleidsthema omvat ODA en non-ODA programma's die allemaal te maken hebben met het waarborgen van een duurzame leefomgeving (zie ook bijlage 5). Een belangrijk kader voor deze programma's zijn de afspraken die zijn gemaakt tijdens de *World Summit on Sustainable Development* (WSSD, Johannesburg 2002) en de Nederlandse uitwerking daarvan in de nota 'Duurzame Daadkracht, een actieprogramma voor duurzame ontwikkeling'.

Nederland ondersteunt ontwikkelingslanden bij duurzame ontwikkeling. Dat gebeurt door het integreren van de beginselen van duurzame ontwikkeling in de mondiale context, in nationaal beleid en in nationale programma's van ontwikkelingslanden. Nederland streeft er naar om op het gebied van ontwikkelingssamenwerking jaarlijks 0,1% van het BNP uit te geven ten behoeve van resultaten op het gebied van milieu, natuur en water.

Voor 50 miljoen armen wordt uiterlijk in 2015 de beschikbaarheid en toegankelijkheid van veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen vergroot. Veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen zijn een basisvoorwaarde voor een gezonde leefomgeving. In 2015 zullen dankzij Nederlandse steun tien miljoen mensen toegang hebben tot energie. Voor duurzame energie zijn in het Coalitieakkoord extra middelen uitgetrokken.

Ontwikkelingslanden hebben het minst bijgedragen aan klimaatverandering, maar worden het hardst getroffen door de gevolgen. Zonder extra inspanningen zal klimaatverandering niet alleen MDG 7 (meer mensen leven in een duurzaam milieu) in gevaar brengen, maar ook het bereiken van de overige MDG's. Adaptatie en mitigatie zijn de prioritaire strategieën voor de aanpak van het klimaatvraagstuk. Adaptatie betreft aanpassing aan de veranderde klimaatomstandigheden; mitigatie wordt onder meer gerealiseerd door verhoogde productie van en verbeterde toegang tot duurzame energie.

Er wordt gewerkt aan een vervolg van het Beleidsprogramma Biodiversiteit Internationaal (BBI-2, 2007-2010), waarbij opvolging wordt gegeven aan de aanbevelingen van de evaluatie.

Het interdepartementale programma Partners voor Water (begroting V&W) is ook onderdeel van dit beleidsthema. Dit programma, waarin diverse ministeries participeren, bevordert de inzet van Nederlandse expertise op het gebied van integraal waterbeheer in het buitenland door samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen.

Onder dit beleidsthema vallen tot slot ook de CO₂-reductieprogramma's *Joint Implementation* (JI) en het *Clean Development Mechanism* (CDM). Met deze programma's zal Nederland CO₂ in het buitenland reduceren als bijdrage aan de reductie-doelstelling uit het Kyoto Protocol.

Beleidsthema 6, Beter beschermd en verbeterd milieu (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2006		2007		2008	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ 06.01 Milieu en water	242.243	229.900	261.686	255.762	280.643	273.311
06.02 Duurzaam waterbeheer, een hoger percentage mensen dat duurzaam toegang heeft tot veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen	94.010	94.010	136.740	136.740	137.813	137.813
VROM 26.16.02 Clean development mechanism	22.529	0	49.911	0	62.030	0
30.34.02 Internationaal milieubeleid	4.643	0	4.626	0	3.813	0
VenW 31.01 Integraal waterbeleid (Partners voor Water)	7.460	0	11.679	0	11.207	0
37.01 Weer, klimaat, seismologie, ruimtevaart (WMO)	670	26	736	27	736	27
EZ 4.20/30 Duurzame energie (Joint Implementation)	6.455	0	11.515	0	28.705	0
LNV 29.01.01 Organisatie CITES/COP 14	1.000	0	3.000	0	0	0
29.01.01 Internationale contributies/UNEP	243	243	243	243	243	243
Totaal	379.253	324.179	480.136	392.772	525.190	411.394

Beleidsthema 7: Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer

Een belangrijk onderdeel van het buitenlandbeleid is de bescherming van belangen van Nederlanders in het buitenland en het in goede banen leiden van het personenverkeer naar Nederland. Met de toegenomen mobiliteit van mensen, als gevolg van het wegvallen van grenzen binnen Europa en de globalisering, neemt de vraag naar consulaire diensten toe. Hierbij kan gedacht worden aan het verstrekken van reisdocumenten, het verlenen van consulaire bijstand, het bijstaan in crisissituaties en notariële en juridische dienstverlening aan Nederlanders in het buitenland.

Ook de regulering van het personenverkeer, waaronder het asielbeleid en visumverlening, vraagt steeds meer aandacht. Daarbij gaat het niet alleen om visumbeleid en legalisatie en verificatie van documenten, maar ook om bestrijding van mensensmokkel en mensenhandel, migratie en ontwikkeling, terugkeerbeleid, inburgering, bescherming in de regio, terug- en overnameovereenkomsten, informatievoorziening ten behoeve van de beoordeling van asielverzoeken en de vaststelling van het landgebonden asielbeleid en inburgering van nieuwkomers. Een deel van het Nederlandse beleid ten aanzien van het personenverkeer wordt gefinancierd uit de HGIS.

Binnen de overheid zal in toenemende mate gebruik worden gemaakt van biometrie. Evenals in 2007 bereidt het ministerie van Buitenlandse Zaken (inclusief de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland) zich in 2008 voor op de zorgvuldige afname van biometrie.

Beleidsthema 7, Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2006		2007		2008	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ 07.01 Consulaire dienstverlening	12.880	0	16.250	0	9.078	0
07.02 Vreemdelingenbeleid	91.247	90.130	72.785	71.076	78.341	75.555
Totaal	104.127	90.130	89.035	71.076	87.419	75.555

Beleidsthema 8: Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland

Het buitenlandbeleid staat of valt bij het draagvlak daarvoor onder de eigen bevolking. Om de samenleving nauwer te betrekken bij het buitenlands beleid en zo het besef van het belang van het buitenlands beleid voor Nederland te vergroten, zal in de komende periode een specifiek draagvlakbeleid voor het buitenlands beleid worden opgezet.

Nederland streeft naar een versterkt internationaal profiel. Een instrument om dat te bereiken is internationale culturele samenwerking. Internationale culturele samenwerking draagt bij aan de ontwikkeling van de Nederlandse cultuur en beïnvloedt ook de bredere politieke, sociale en economische betrekkingen met andere landen. Culturele samenwerking vindt plaats met onze buurlanden, de andere EU-landen en de nieuwe lidstaten, maar ook met landen als de VS, Canada en Japan. Nederland streeft naar het duurzaam behoud en beheer van Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed door bilaterale samenwerking met zeven prioriteitslanden (de Russische Federatie, India, Indonesië, Suriname, Sri Lanka, Ghana en Zuid-Afrika). Het Internationaal Cultuurbeleid wordt gezamenlijk uitgevoerd door de ministeries van OCW en BZ.

Om het Nederlandse beleid in het buitenland op de juiste wijze voor het voetlicht te brengen, wordt geïnvesteerd in publieksdiplomatie. Met voorlichting en actief gebruik van communicatiemiddelen wordt gewerkt aan een positief, realistisch beeld van Nederland in het buitenland. Ook met goed gastheerschap voor de in Nederland gevestigde internationale organisaties kan de regering de beeldvorming over Nederland in positieve zin beïnvloeden (uitgaven in dit kader vallen voornamelijk onder beleidsthema 1 omdat het veelal gaat om juridische instellingen).

Beleidsthema 8, Versterkt cultureel profiel, positieve beeldvorming in en buiten Nederland (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2006		2007		2008	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ 08.01 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur en versterking van de culturele identiteit in ontwikkelingslanden	15.768	0	16.215	1.900	18.817	4.614
08.02 Cultureel erfgoed	5.222	1.913	5.492	1.973	4.692	1.173
08.03 Draagvlak Nederlands buitenlands beleid	65.986	35.663	73.394	43.845	68.915	43.705
08.04 Vestigingsklimaat internationale org. in Nederland	0	0	0	0	0	0
OCW 08.11 Cultuur: overig	1.172	0	1.004	0	1.004	0
14.01/02/04 Cultuur: overig	0	0	166	0	166	0
14.04 Cultureel erfgoed: Sieboldhuis	110	0	110	0	110	0
Totaal	88.258	37.576	96.381	47.718	93.704	49.492

Beleidsthema 9: Overige uitgaven

Onder het thema 'overige uitgaven' zijn de uitgaven gegroepeerd die niet binnen één van de inhoudelijke beleidsthema's kunnen worden ondergebracht. De uitgaven betreffen met name de apparaatsuitgaven van Buitenlandse Zaken en de middelen voor attachés. Vanuit bijna alle ministeries worden attachés uitgezonden naar Nederlandse vertegenwoordigingen om met hun specifieke kennis invulling te geven aan het buitenlandbeleid. De attachés maken integraal deel uit van het Nederlandse postennet.

Beleidsthema 9, Overige uitgaven (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2006		2007		2008	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ 09.01 Geheim	0	0	0	0	0	0
10.01 Nominaal en onvoorzien	99	0	2.967	0	127.058	0
11.01 Apparaatsuitgaven	650.211	197.924	791.032	207.986	716.605	206.134
Div. dept. Attachés	46.296	0	58.138	0	53.468	0
Totaal	696.606	197.924	852.137	207.986	897.131	206.134

Bijlage 1 De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2007 (bedragen in miljoenen EUR)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
HGIS-uitgaven						
Stand Miljoenennota 2007	6.177,4	6.334,5	6.484,7	6.716,4	6.917,1	
Macrobijstellingen (BNP-mutaties)	30,7	52,8	44,1	5,1	-30,0	
Eindejaarsmarge	80,0	38,3	38,7			
Overboekingen van/naar HGIS	-21,0	22,5	66,3	129,9	233,4	
Desalderingen	106,5	49,9	13,8	11,7	10,6	
Totaal uitgaven stand Miljoenennota 2008	6.373,6	6.498,0	6.647,6	6.863,2	7.131,1	7.039,3
HGIS-ontvangsten						
Stand Miljoenennota 2007	116,4	119,1	121,9	102,4	102,4	
Desalderingen	106,5	49,9	13,8	11,7	10,6	
Totaal ontvangsten stand Miljoenennota 2008	222,9	169,1	135,7	114,1	113,0	112,4
Saldo HGIS-uitgaven en ontvangsten	6.150,8	6.328,9	6.511,9	6.749,0	7.018,1	6.926,9

BIJLAGE 2
De HGIS horizontaal: meerjarencijfers per begrotingsartikel
a. De HGIS-uitgaven per begroting en artikel. Realisaties 2006, vermoedelijke uitkomsten 2007 en begrotingsramingen 2008 t/m 2012 (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA	Totaal	vv. ODA
IIB Overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten														
02.01 Algemene Rekenkamer/recht- en doelmatigheidsbevordering			140	140	280	280	280	280	140	140			0	0
<i>Totaal</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>140</i>	<i>140</i>	<i>280</i>	<i>280</i>	<i>280</i>	<i>280</i>	<i>140</i>	<i>140</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
V Buitenlandse Zaken														
01.00 Versterkte int. rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten														
01.01 Internationale rechtsorde	37.237	3.766	46.293	5.242	45.713	5.128	45.613	5.128	45.613	5.128	45.613	5.128	45.613	5.128
01.02 Mensenrechten	32.366	26.068	37.536	29.948	41.565	30.160	29.113	23.785	28.407	23.079	28.407	23.079	28.407	23.079
01.03 Internationale juridische instellingen	9.202		16.735		14.400		13.008		10.788		6.250		6.250	
02.00 Grotere veiligh. en stabiliteit, effect. hum. hulpverl. en goed bestuur														
02.01 Nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	10.527		13.888		14.072		19.309		19.346		19.346		17.197	
02.02 Bestrijding internationaal terrorisme														
02.03 Non-proliferatie en ontwapening	8.265	800	8.621	800	8.571	800	8.571	800	8.571	800	8.571	800	8.571	800
02.04 Conventionele wapenbeheersing														
02.05 Regionale stabiliteit en crisisbeheersing	274.381	234.490	355.609	244.782	312.177	226.750	302.928	217.500	285.653	200.225	285.653	200.225	285.653	200.225
02.06 Humanitaire hulpverlening	345.701	339.883	288.581	283.718	247.492	243.725	243.692	239.925	243.692	239.925	243.692	239.925	243.692	239.925
02.07 Goed bestuur	150.060	123.596	172.306	141.030	164.173	135.028	159.057	130.961	158.955	132.893	159.095	133.033	159.095	133.033
02.08 Het bevorderen van energiezekerheid														
02.09 Grotere veiligheid door strijd tegen milieudegradatie	2.000	2.000	12.850	12.850	13.500	13.500	10.500	10.500	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500
03.00 Versterkte Europese samenwerking														
03.02 Ondersteuning bij pre- en postaccessie	12.814		11.800		11.000		10.708		10.708		10.708		10.708	
03.03 EOF Europees Ontwikkelingsfonds	139.374	139.374	149.553	149.553	189.486	189.486	185.832	185.832	191.052	191.052	191.052	191.052	191.052	191.052
03.04 Nederlandse positie in de EU	3.410		3.447		3.447		3.447		3.447		3.447		3.447	
03.05 Raad van Europa	9.008		9.303		9.303		9.303		9.303		9.303		9.303	
04.00 Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede														
04.01 Handels- en financieel systeem	24.411	990	46.384	1.743	45.879	1.364	45.879	1.364	45.879	1.364	45.879	1.364	45.879	1.364
04.02 Armoedebestrijding	465.229	459.108	342.352	335.035	393.714	386.579	498.086	491.134	734.226	727.457	837.910	831.141	1.151.667	1.144.898
04.03 Verhoogde economische groei en verminderde armoede als gevolg van gezonde private sector ontwikkeling in ontwikkelingslanden	504.420	504.420	387.055	373.673	476.047	462.665	513.831	500.449	429.754	416.372	383.898	370.516	383.898	370.516
04.04 Kwaliteit en effectiviteit ontwikkelingssamenwerking	18.685	18.685	16.200	16.200	16.200	16.200	16.200	16.200	16.200	16.200	16.200	16.200	16.200	16.200
04.05 Nederlandse handels- en investeringsbevordering	5.434		7.338		5.265		5.265		5.265		5.265		5.265	
05.00 Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling														
05.01 Gelijke kansen op doorlopen kwalitatief goed onderwijs	397.461	397.461	526.715	526.715	493.265	493.265	571.615	571.615	570.630	570.630	570.630	570.630	570.630	570.630
05.02 Versterking van het gebruik van kennis en onderzoek	120.379	117.783	129.876	127.280	138.046	135.450	160.046	157.450	172.180	169.584	172.180	169.584	172.180	169.584
05.03 Gender	2.764	2.764	5.005	5.005	24.920	24.920	29.960	29.960	34.960	34.960	34.960	34.960	34.960	34.960
05.04 HIV/AIDS	277.873	275.986	297.612	295.772	304.070	302.230	284.231	282.391	278.407	276.567	278.407	276.567	278.407	276.567
05.05 Reproductieve gezondheid	114.087	114.087	137.311	137.311	148.950	148.950	150.290	150.290	153.340	153.340	153.340	153.340	153.340	153.340
05.06 Participatie civil society	740.777	737.281	525.380	520.380	632.910	632.910	624.494	624.494	611.926	611.926	610.926	610.926	594.516	594.516
06.00 Beter beschermd en verbeterd milieu														
06.01 Milieu en water	242.243	229.900	261.686	255.762	280.643	273.311	292.656	285.358	343.361	336.096	442.315	436.096	241.390	236.096
06.02 Duurzaam waterbeheer, een hoger percentage mensen dat duurzaam toegang heeft tot veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen	94.010	94.010	136.740	136.740	137.813	137.813	133.713	133.713	134.913	134.913	134.913	134.913	134.913	134.913
07.00 Welzijn van Nederlanders i.h. buitenl. en regulering v.h. pers. verkeer														
07.01 Consulaire dienstverlening	12.880		16.250		9.078		7.463		7.488		7.489		7.489	
07.02 Vreemdelingenbeleid	91.247	90.130	72.785	71.076	78.341	75.555	80.336	77.777	80.394	77.835	79.803	77.244	78.055	75.496
08.00 Versterkt cult. profiel, pos. beeldvorming in en buiten Nederland														
08.01 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur en versterking van de culturele identiteit in ontwikkelingslanden	15.768		16.215	1.900	18.817	4.614	16.575	3.827	17.575	4.827	17.575	4.827	17.575	4.827
08.02 Cultureel erfgoed	5.222	1.913	5.492	1.973	4.692	1.173	4.692	1.173	4.692	1.173	4.692	1.173	4.692	1.173
08.03 Draagvlak Nederlands buitenlands beleid	65.986	35.663	73.394	43.845	68.915	43.705	63.915	38.705	63.815	38.705	63.815	38.705	63.815	38.705
08.04 Vestigingsklimaat int. organisaties in Nederland														
09.00 Geheim														
09.01 Geheim														
10.00 Nominaal en onvoorzien														
10.01 Nominaal en onvoorzien	99		2.967		127.058		135.444		128.793		141.102		169.554	
11.00 Algemeen														
11.01 Apparaatsuitgaven	650.211	197.924	791.032	207.986	716.605	206.134	689.674	206.175	668.666	206.165	649.448	206.212	651.657	206.212
<i>Totaal</i>	<i>4.883.531</i>	<i>4.148.082</i>	<i>4.924.311</i>	<i>3.926.319</i>	<i>5.196.127</i>	<i>4.191.415</i>	<i>5.365.446</i>	<i>4.386.506</i>	<i>5.527.499</i>	<i>4.580.716</i>	<i>5.671.384</i>	<i>4.737.140</i>	<i>5.794.570</i>	<i>4.832.739</i>

VI Justitie														
13.04.01 Rechtshandhaving en criminaliteitsbestrijding/VN-cellen	975													
13.03.01 Rechtshandhaving/Drugsbestrijding Suriname	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
91 Algemeen														
01.01 Effectieve besturing van het Justitieapparaat/Europol	5.857		10.810		14.957		20.269		33.736		24.745		17.278	
01.01 Effectieve besturing van het Justitieapparaat/Attachés	1.317		1.163		1.163		1.163		1.163		1.163		1.163	
01.01 Effectieve besturing van het Justitieapparaat/WIPO	116		146		146		146		146		146		146	
Totaal	8.465	200	12.319	200	16.466	200	21.778	200	35.245	200	26.254	200	18.787	200
VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties														
01.01 Grondwet en democratie (attachés)			135		135									
12.01 Apparaat (attachés)	445		343		343		478		280		280		280	
Totaal	445	0	478	0	478	0	478	0	280	0	280	0	280	0
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen														
06.01 HBO (beurzen niet EU)	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453	3.453
06.02 HBO	309													
07.10 Wetenschappelijk onderwijs	54.808	52.477	55.733	53.387	55.635	53.290	55.635	53.290	55.623	53.279	55.623	53.279	55.623	53.279
07.11 WO: beurzenprogramma	560		869		869		869		869		869		869	
08.11 Internationaal beleid: attachés	241		250		250		250		250		250		250	
08.11 Internationaal beleid: Cultuur overig	1.172		1.004		1.004		1.231		1.231		1.231		1.231	
14.01/02/04 Cultuur: overig			166		166		166		166		166		166	
14.04 Cultuur: Sieboldhuis	110		110		110									
16.01 Onderzoek en wetenschappen: WOTRO	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454
Totaal	61.107	56.384	62.039	57.294	61.941	57.197	62.058	57.197	62.046	57.186	62.046	57.186	62.046	57.186
IXB Financiën														
01 Belastingen														
02 Belastingdienst (attachés)	885		1.103		1.103		1.103		1.103		1.103		1.103	
04 Internationale betrekkingen														
20 Mult. Ontw. Banken en Fondsen	49.085	44.839	111.744	109.233	46.900	45.226	256.444	255.607	225.518	225.518	234.472	234.472	220.928	220.928
09 Algemeen (apparaat/attachés)	940		1.004		1.004		1.004		1.004		1.004		1.004	
Totaal	50.910	44.839	113.851	109.233	49.007	45.226	258.551	255.607	227.625	225.518	236.579	234.472	223.035	220.928
X Defensie														
20.01 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (diverse operaties)	259.515	4.527	280.540	13.000	220.500	13.000	245.500	13.000	270.500	13.000	295.500	13.000	195.500	13.000
20.02 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (VN-contributies)	56.854													
26 Commando Diensten centra														
06.01 Attachés	17.488		20.688		20.688		20.688		20.688		20.688		20.688	
Totaal	333.857	4.527	301.228	13.000	241.188	13.000	266.188	13.000	291.188	13.000	316.188	13.000	216.188	13.000
XI Volkshuisvesting, RO en Milieubeheer														
26.16.02 Clean development mechanism	22.529		49.911		62.030		65.221		66.419		63.798		66.397	
30.34.02 Internationaal milieubeleid	4.643		4.626		3.813		3.803		3.846		4.245		5.074	
30.89.35 Apparaat/attachés	316		316		316		316		316		316		316	
Totaal	27.488	0	54.853	0	66.159	0	69.340	0	70.581	0	68.359	0	71.787	0
XII Verkeer en Waterstaat														
31.01 Integraal waterbeleid (Partners voor Water)	7.460		11.679		11.207		12.227		10.294		9.694		9.694	
33.02 Veiligheid goederenvervoer scheepvaart (IMO)	418		433		416		416		416		416		416	
33.03 Veiligheid luchtvaart (ICAO en EASA)	1.685		1.265		1.265		1.265		1.265		1.265		1.265	
37.01 Weer, klimaat, seismologie, ruimtevaart (WMO)	670	26	736	27	736	27	736	27	736	27	736	27	736	27
41.01 Attachés	1.557		2.230		2.265		2.265		2.265		2.265		2.265	
Totaal	11.790	26	16.343	27	15.889	27	16.909	27	14.976	27	14.376	27	14.376	27

XIII Economische Zaken

2 Bevorderen van innovatiekracht														
01 Algemeen (attachés)	3.790		4.466		4.844		4.841		4.842		4.842		4.659	
15 Meer ontwikkeling en benutting van techn. kennis door bedrijven	5.204													
45 Versterken gezamenlijke kennisbasis			4.680		5.588		4.599		4.493		5.069		5.455	
55 Goede randvoorwaarden voor innovatieklimaat	325		309		353		353		353		353		353	
3 Een concurrerend ondernemingsklimaat														
10 Zorgen voor aantr. regio's/steden om te kunnen ondern. (WTO)	202		212		212		212		212		212		212	
4 Doelmatige en duurzame energiehuishouding														
01 Algemeen (bijdragen aan int. instituten)	1.025		892											
20/30 Duurzame energie (Joint Implementation)	6.455		11.515		28.705		28.704		41.782		42.204		45.236	
50 Handhaving niveau v. voorzieningszekerh. op korte + lange termijn	142		1.071		1.058		1.045		1.032		1.018		1.018	
5 Internationale Economische Betrekkingen														
01 Algemeen	1.486		2.150		1.425		1.059		749		854		700	
20 Verdere vrijmaking v/h intern. handels-/invest.verkeer en versterking v/d econ. rechtsorde	4.156		4.266		4.266		4.266		4.266		4.087		4.087	
30 Bevorderen van internationaal ondernemen	114.267		60.946		58.818	0	56.314		47.056		49.688		48.650	
40 Stimuleren van buitenlandse investeringen in Nederland (DBIN)	10.541		15.201		11.904		7.062		8.186		7.578		16.498	
50 Programmatisch pakket			40.856		40.833		41.065		39.909		35.971		27.700	
10 Elektronische communicatie en post														
30/70 Efficiënt werkende communicatie en postmarkt (bijdr. UPU/ITU)	1.622		5.270		1.213		1.213		2.335		2.335		2.335	
Totaal	149.215	0	151.834	0	159.219	0	150.733	0	155.215	0	154.211	0	156.903	0

XIV Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

23 Natuur														
01.04 Beheer van de natuur (Tropisch hout)	61		61		61		61		61		61		61	
26 Kennis en Innovatie														
01.01 Waarborgen van het kennisstelsel (ASC)	696	669	682	655	682	655	682	655	682	655	682	655	682	655
01.01 Waarborgen van het kennisstelsel (Intern. onderwijs)	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35
01.01 Waarborgen van het kennisstelsel (ISRIC)	1.021	1.021	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035
29 Algemeen														
01.01 Internationale contributies/FAO	6.328	3.227	6.523	3.379	6.523	3.379	6.523	3.379	6.523	3.379	6.523	3.379	6.523	3.379
01.01 Internationale contributies/UNEP	243	243	243	243	243	243	243	243	243	243	243	243	243	243
01.01 Organisatie CITES/COP 14	1.000		3.000											
02.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	17.663		24.748		19.648		19.648		19.648		19.648		19.648	
Totaal	27.047	5.195	36.327	5.347	28.227	5.347	28.227	5.347	28.227	5.347	28.227	5.347	28.227	5.347

XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid

98.08.06 Apparaatsuitgaven (attachés)	704		704		704		704		704		704		704	
Totaal	704	0	704	0	704	0	704	0	704	0	704	0	704	0

XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport

98.01.01 Projecten via UNODC	2.500		5.000		5.000		5.000		2.500					
98.01.01 WHO-partnerschap	4.010		6.000		6.000		6.000		6.000		6.000		6.000	
98.02.01 Algemeen, apparaatsuitgaven (attachés)	950		988		1.005		1.005		844		844		844	
Totaal	7.460	0	11.988	0	12.005	0	12.005	0	9.344	0	6.844	0	6.844	0

Toerekeningen

EU-begroting	302.696	204.752	344.625	265.907	349.700	270.100	294.900	234.400	340.100	265.367	345.600	269.867	345.600	269.867
EKI-kwijtschelding	223.580	223.580	342.596	342.596	300.596	300.596	100.000	100.000	100.000	100.000	200.000	200.000	100.000	100.000
Totaal	526.276	428.332	687.221	608.503	650.296	570.696	394.900	334.400	440.100	365.367	545.600	469.867	445.600	369.867

TOTAAL UITGAVEN

TOTAAL UITGAVEN	6.088.295	4.687.585	6.373.636	4.720.063	6.497.986	4.883.388	6.647.597	5.052.564	6.863.170	5.247.501	7.131.052	5.517.239	7.039.347	5.499.294
------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Bijlage 2b. De HGIS-ontvangsten per begroting en artikel.**Realisaties 2006, vermoedelijke uitkomsten 2007 en begrotingsramingen 2008 t/m 2012 (bedragen x EUR 1000)**

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
V Buitenlandse Zaken							
22 Grotere veiligheid, en stabiliteit, effect. hum. hulpverl. en goed bestuur							
10 Nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	16	150	155	159	164	164	164
70 Humanitaire hulpverlening	1.091	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
23 Versterkte Europese samenwerking							
40 Restitutie Raad van Europa							
24 Meer welvaart en minder armoede							
10 Aflossingen en rente begrotingsleningen	39.729	79.540	38.088	40.593	19.990	19.990	19.990
27 Welzijn van Nederlanders i.h. buitenl. en regulering v.h. pers. verkeer							
10 Consulaire dienstverlening	28.191	28.101	28.101	28.101	28.101	28.101	28.101
28 Versterkt cult. profiel, pos. beeldvorming in en buiten Nederland							
10 Doorberekening Defensie diversen	756	771	771	771	771	771	771
31 Algemeen							
10 Diverse ontvangsten	211.264	50.833	80.833	50.833	50.833	50.833	50.833
20 Koersverschillen	64.674						
Totaal	345.721	160.395	148.948	121.457	100.859	100.859	100.859
VI Justitie							
91.01.01 Effectieve besturing van het Justitieapparaat/Europol	247	419					
Totaal	247	419					
IXB Financiën							
04.22 Programma Ontvangsten		58.826	16.907	10.998	10.053	8.920	8.335
07 Beheer materiële activa	26.166						
Totaal	26.166	58.826	16.907	10.998	10.053	8.920	8.335
X Defensie							
20 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties	4.080	1.407	1.407	1.407	1.407	1.407	1.407
Totaal	4.080	1.407	1.407	1.407	1.407	1.407	1.407
XIII Economische Zaken							
02.10 Infrastructuur voor innovatie							
05 Internationale economische betrekkingen							
11 Ontvangsten SenterNovem							
21 Ontvangsten kredieten en garanties	11.119	681	681	681	681	681	681
30 Bevorderen internationaal ondernemen							
90 Diverse ontvangsten BEB	3.650	1.134	1.134	1.134	1.134	1.134	1.134
10.70 Restituties bijdragen aan internationale organisaties							
Totaal	14.769	1.815	1.815	1.815	1.815	1.815	1.815
TOTAAL ONTVANGSTEN	390.983	222.862	169.077	135.677	114.134	113.001	112.416

BIJLAGE 3 Berekening ODA-plafond 2008 en raming ODA-prestatie 2007 en 2008

Berekening ODA-plafond 2008:
(bedragen in miljoenen EUR)

	2008
Raming BNP 2008	587.590,0
Basisbedrag 0,8% BNP	4.700,7
Bij: geraamde aflossingen op ODA-leningen	84,3
Bij: geraamde ontvangsten OS	78,1
Bij: Duurzame energie	25,0
ODA-plafond 2008	4.888,1

Raming netto ODA-prestatie in 2007 en 2008:
(bedragen in miljoenen EUR)

	2007	2008
Bruto ODA-totaal	4.724,8	4.888,1
Af: geraamde aflossingen op ODA-leningen	-88,6	-84,3
Af: geraamde ontvangsten OS	-90,0	-78,1
Netto ODA (in miljoenen euro)	4.546,2	4.725,7
Raming BNP (in miljarden euro)	563,0	587,6
Netto ODA in % van het BNP	0,81	0,80

Bijlage 4. De ODA-uitgaven naar beleidsthema (bedragen x EUR 1000)

	2006	2007	2008	Begrotingshoofdstuk
Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging mensenrechten				
1.1	3.766	5.242	5.128	V-01.01
1.2	26.068	29.948	30.160	V-01.02
	<i>29.834</i>	<i>35.190</i>	<i>35.288</i>	
Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur				
AR	0	140	280	IIB-02.01
2.3	800	800	800	V-02.03
2.5	234.490	244.782	226.750	V-02.05
2.6	339.883	283.718	243.725	V-02.06
2.7	123.596	141.030	135.028	V-02.07
2.9	2.000	12.850	13.500	V-02.09
Defensie	4.527	13.000	13.000	X-09
	<i>705.296</i>	<i>696.320</i>	<i>633.083</i>	
Versterkte Europese samenwerking				
3.3	139.374	149.553	189.486	V-03.03
Toerek.	204.752	265.907	270.100	Toerekening
	<i>344.126</i>	<i>415.460</i>	<i>459.586</i>	
Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede				
4.1	990	1.743	1.364	V-04.01
4.2	459.108	335.035	386.579	V-04.02
4.3				V-04.03
	504.420	373.673	462.665	
4.4	18.685	16.200	16.200	V-04.04
Justitie	200	200	200	VI-13.03.01
Financiën	44.839	109.233	45.226	IXB-04.20
EZ	0	0	0	XIII-5.30
LNV	3.227	3.379	3.379	XIV-29.01.01
Toerek.	223.580	342.596	300.596	Toerekening
	<i>1.255.049</i>	<i>1.182.059</i>	<i>1.216.209</i>	
Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling				
5.1	397.461	526.715	493.265	V-05.01
5.2	117.783	127.280	135.450	V-05.02
5.3	2.764	5.005	24.920	V-05.03
5.4	275.986	295.772	302.230	V-05.04
5.5	114.087	137.311	148.950	V-05.05
5.6	737.281	520.380	632.910	V-05.06
OCW	3.453	3.453	3.453	VIII-06.01
OCW	52.477	53.387	53.290	VIII-07.10
OCW	454	454	454	VIII-16.01
LNV	669	655	655	XIV-26.01.01
LNV	35	35	35	XIV-26.01.01
LNV	1.021	1.035	1.035	XIV-26.01.01
	<i>1.703.471</i>	<i>1.671.482</i>	<i>1.796.647</i>	
Beter beschermd en verbeterd milieu				
6.1	229.900	255.762	273.311	V-06.01
6.2	94.010	136.740	137.813	V-06.02
VenW	26	27	27	XII-37.01
LNV	243	243	243	XIV-29.01.01
	<i>324.179</i>	<i>392.772</i>	<i>411.394</i>	
Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van personenverkeer				
7.2	90.130	71.076	75.555	V-07.02
	<i>90.130</i>	<i>71.076</i>	<i>75.555</i>	
Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland				
8.1	0	1.900	4.614	V-08.01
8.2	1.913	1.973	1.173	V-08.02
8.3	35.663	43.845	43.705	V-08.03
	<i>37.576</i>	<i>47.718</i>	<i>49.492</i>	
Algemeen				
11.1	197.924	207.986	206.134	V-11.01
	<i>197.924</i>	<i>207.986</i>	<i>206.134</i>	
Totaal ODA binnen HGIS	4.687.585	4.720.063	4.883.388	
ODA buiten HGIS (instituten LNV)	4.725	4.725	4.725	
TOTAAL ODA	4.692.310	4.724.788	4.888.113	

Bijlage 5 HGIS-uitgaven Natuur, Milieu en Water

(bedragen x EUR 1000)

	2006	2007	2008
ODA Natuur en Milieu			
<i>Directe uitgaven Natuur en Milieu</i>			
Landenspecifieke sectorale samenwerking	156.319	214.896	216.320
Thematische samenwerking in landen en regio's	70.318	79.359	104.710
Subtotaal directe uitgaven Natuur en Milieu	226.993	294.492	321.260
Toerekening macrosteun	14.054	16.585	17.207
<i>Multilateraal</i>			
<i>VN-instellingen</i>			
GEF-ODA/ Montreal Fund	40.019	18.375	20.846
UNEP	4.132	6.832	6.132
Verwoestijningsverdrag	234		120
UNDP	9.217	9.695	9.384
IFAD	3.217	8.017	8.517
FAO partnershipprogramma	3.000	4.500	3.750
UN-HABITAT	7.789	6.350	6.350
<i>Internationale Financiële Instellingen</i>			
IDA en regionale ontwikkelingsbanken	4.489	10.923	4.523
WB-Partnership Programma	13.868	25.000	25.000
<i>Europese ontwikkelingssamenwerking</i>			
Europees Ontwikkelingsfonds (EOF)	6.969	7.478	9.474
<i>Toerekening EU-begroting</i>	<i>10.238</i>	<i>13.295</i>	<i>13.505</i>
Subtotaal Multilateraal	103.172	110.465	107.601
<i>Particuliere kanaal</i>			
Speciale Activiteiten	36.526	37.522	27.800
TMF en MFS	42.473	77.417	79.490
Oret/Miliev	25.989	24.936	24.936
MFP	45.170		
SALIN		4.000	4.000
SNV en PSO	16.843	16.605	16.335
Subtotaal Particulier Kanaal	167.001	160.480	152.561
<i>Overige toerekeningen</i>			
Apparaatsuitgaven	15.833	16.639	16.491
Natuur en Milieu Educatie	908	908	908
Int. onderwijs instituten	9.850	9.879	11.368
Subtotaal Overige Toerekeningen	26.591	27.426	28.767
Totaal ODA Natuur en Milieu	537.811	609.448	627.396
<i>Waarvan voor:</i>			
- Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud (RTR)	64.000	64.000	64.000
<i>BNP (x mln)</i>	<i>538.640</i>	<i>563.040</i>	<i>587.590</i>
ODA Natuur en Milieu als % van het BNP	0,100	0,108	0,107
Non-ODA Natuur en Milieu			
<i>Natuur en Milieu programma's</i>			
Clean Development Mechanism	22.529	49.911	62.030
Joint Implementation	6.455	11.515	28.705
GEF non-ODA	10.823	3.933	4.691
Internationale samenwerking Milieu	4.643	4.626	3.813
Waterbeheer (Partners for Water)	7.460	11.739	11.267
Subtotaal	51.910	81.724	110.506
Overig			
MATRA	1.269	4.110	4.110
Subtotaal	1.269	4.110	4.110
Totaal Non-ODA natuur en milieu	53.179	85.834	114.616
TOTAAL NATUUR EN MILIEU IN HGIS	590.990	695.282	742.012

Bijlage 6 ODA-uitgaven Onderwijs

(bedragen x EUR 1000)

	2006	2007	2008
<i>Bilaterale uitgaven</i>			
Partnerlanden met onderwijs als sector	165.429	251.250	279.530
Niet gedelegeerde middelen (Silent partnership, ECD, onderwijs post conflict, capaciteitsopbouw)	10.064	95.090	57.150
Noodhulp onderwijs	21.580	500	
Hoger onderwijs			91.265
Andere activiteiten	9.981	9.500	5.000
Education for All (EFA) / Fast Track Initiative (FTI)	151.510	150.000	110.000
Toerekening macrosteun en schuldkwijtschelding	40.207	49.414	59.835 ¹
Toerekening andere thema's, zoals noodhulp en wederopbouw	27.873	25.377	22.113
Subtotaal bilateraal kanaal	426.644	581.131	624.893
<i>Multilateraal</i>			
<i>VN-instellingen</i>			
ILO	23.146	22.962	23.615
UNHCR	281	283	283
UNICEF	2.740	2.740	2.740
UNRWA	5.415	5.415	5.415
UNESCO	7.079	7.079	7.079
WFP	441	469	469
PP ILO	2.723	2.723	2.723
	4.631	4.253	4.906
<i>Internationale Financiële Instellingen</i>			
WB-Partnership Programma	6.500	4.000	4.000
IDA en regionale ontwikkelingsfondsen	4.484	10.923	4.523
<i>Europese ontwikkelingssamenwerking</i>			
Europees ontwikkelingsfonds (EOF)	5.575	5.982	7.579
Toerekening EU-begroting	10.238	13.295	13.505
Subtotaal Multilateraal	49.826	57.162	53.222
<i>Particulier Kanaal</i>			
Medefinancieringsprogramma	67.922	48.770	61.817
Thematische Medefinanciering (TMF)	4.983		
SALIN onderwijs	3.382	3.000	3.000
PSO	1.650	1.350	1.350
Overige	39	0	0
Subtotaal Particulier Kanaal	77.976	53.120	66.167
<i>Overige toerekeningen</i>			
Apparaatsuitgaven	15.834	16.639	16.491
Subtotaal Overige Toerekeningen	15.834	16.639	16.491
TOTAAL Onderwijs	570.280	708.052	760.773
TOTAAL OS-begroting	4.487.455	4.724.788	4.888.113
Uitgaven Basis Onderwijs als % van de OS-begroting	12,7%	15,0%	15,6%

¹ Verhoogd met aan onderwijs gekoppelde macrosteun in Uganda

Bijlage 7 Uitgaven HIV/AIDS, Malaria en Tuberculose

(bedragen x EUR 1000)

	2006	2007	2008
ODA HIV/AIDS, TB en Malaria			
<i>Bilaterale uitgaven HIV/AIDS, Malaria en TB</i>			
Partnerlanden met HIV/AIDS, Malaria en TB	84.875	88.704	91.924
Niet-gedelegeerde middelen	37.085	59.983	62.514
Toerekening macrosteun, noodhulp, en wederopbouw	24.399	24.390	22.999
Subtotaal directe uitgaven HIV/AIDS, Malaria en TB	146.359	173.077	177.437
<i>Multilateraal</i>			
<i>VN-instellingen</i>			
UNHCR	2.863	2.863	2.863
UNDP	4.609	4.848	4.692
UNICEF	4.275	4.275	4.275
UNFPA	41.935	41.935	41.935
UNAIDS	30.524	36.824	36.824
WHO/PAHO	4.215	4.110	4.110
Partnershipprogramma WHO	21.392	17.148	14.499
<i>Internationale Financiële Instellingen</i>			
GFATM	60.000	60.000	60.000
IDA en regionale ontwikkelingsfondsen	2.305	5.462	2.261
<i>Europese ontwikkelingssamenwerking</i>			
Europees Ontwikkelingsfonds (EOF)	8.362	8.973	11.369
Toerekening EU-begroting		13.295	13.505
Subtotaal Multilateraal	180.480	199.733	196.333
<i>Particulier Kanaal</i>			
Aandeel HIV/AIDS, Malaria en TB van Medefinancieringsstelsel (MFS)	61.402	47.073	54.647
SALIN			5.000
PSO	1.650	1.350	1.350
Subtotaal Particulier Kanaal	63.052	48.423	60.997
<i>Overige toerekeningen</i>			
Apparaatsuitgaven	11.787	12.479	12.368
Int. onderwijs instituten	1.075	1.060	1.060
Subtotaal Overige toerekeningen	12.862	13.539	13.428
TOTAAL ODA HIV/AIDS, Malaria en TB	402.753	434.772	448.195
Non-ODA HIV/AIDS, TB en Malaria			
Partnership Programma WHO (begroting VWS)	600	1.000	1.000
Overig			
TOTAAL NON-ODA HIV/AIDS, TB en Malaria	600	1.000	1.000
TOTAAL HIV/AIDS, TB en Malaria in HGIS	403.353	435.772	449.195

Bijlage 8. De non-ODA uitgaven naar beleidsthema (bedragen x EUR 1000)

		2006	2007	2008	Begrotingshoofdstuk
Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten					
1.1	Internationale rechtsorde	33.471	41.051	40.585	V-01.01
1.2	Mensenrechten	6.298	7.588	11.405	V-01.02
1.3	Internationale juridische instellingen	9.202	16.735	14.400	V-01.03
Justitie	Rechtshandhaving en criminaliteitsbestrijding/VN-cellen	975	0	0	VI-13.04.01
	Preventie en Rechtshandhaving/Europol	5.857	10.810	14.957	VI-03
		<i>55.803</i>	<i>76.184</i>	<i>81.347</i>	
Vrede, veiligheid en conflictbeheersing					
2.1	Nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	10.527	13.888	14.072	V-02.01
2.3	Non-proliferatie en ontwapening	7.465	7.821	7.771	V-02.03
2.5	Regionale stabiliteit en crisisbeheersing	39.891	110.827	85.427	V-02.05
2.6	Humanitaire hulpverlening	5.818	4.863	3.767	V-02.06
2.7	Goed bestuur	26.464	31.276	29.145	V-02.07
Defensie	Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (diverse operaties)	254.988	267.540	207.500	X-20.01
	Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (VN-contributies)	56.854	0	0	X-20.02
		<i>402.007</i>	<i>436.215</i>	<i>347.682</i>	
Versterkte Europese samenwerking					
3.2	Ondersteuning bij pre- en postaccessie	12.814	11.800	11.000	V-03.03
3.4	Nederlandse positie in de EU	3.410	3.447	3.447	V-03.04
3.5	Raad van Europa	9.008	9.303	9.303	V-03.05
Toerek.	EU-begroting	97.944	78.718	79.600	Toerekening
		<i>123.176</i>	<i>103.268</i>	<i>103.350</i>	
Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede					
4.1	Handels- en financieel systeem	23.421	44.641	44.515	V-04.01
4.2	Armoedebestrijding	6.121	7.317	7.135	V-04.02
4.3	Verhoogde economische groei en verminderde armoede als gevolg van gezonde private sector ontwikkeling in ontwikkelingslanden	0	13.382	13.382	V-04.03
4.5	Nederlandse handels- en investeringsbevordering	5.434	7.338	5.265	V-04.05
Justitie	Algemeen, Bestuursdepartement/bijdrage WIPO	116	146	146	VI-07.01
Financiën	Mult. Ontw. Banken en Fondsen	4.246	2.511	1.674	IXB-04.20
VenW	Veiligheid goederenvervoer scheepvaart (IMO)	418	433	416	XII-33.02
	Veiligheid luchtvaart (ICAO en EASA)	1.685	1.265	1.265	XII-33.03
EZ	Meer ontwikkeling en benutting van techn. kennis door bedrijven	5.204	0	0	XIII-02.15
	Versterken gezamenlijke kennisbasis	0	4.680	5.588	XIII-02.45
	Goede randvoorwaarden voor innovatieklimaat	325	309	353	XIII-02.55
	Zorgen voor aantr. regio's/steden om te kunnen ondern. (WTO)	202	212	212	XIII-03.10
	Algemeen (bijdragen aan int. instituten)	1.025	892	0	XIII-04.01
	Handhaving niveau v. voorzieningszekerh. op korte + lange termijn	142	1.071	1.058	XIII-04.50
	Algemeen	1.486	2.150	1.425	XIII-05.01
	Verdere vrijmaking v/h intern. handels-/invest.verkeer en versterking v/d	4.156	4.266	4.266	XIII-05.20
	Bevorderen van internationaal ondernemen	14.267	60.946	58.818	XIII-05.30
	Stimuleren van buitenlandse investeringen in Nederland (DBIN)	10.541	15.201	11.904	XIII-05.40
	Programmatisch pakket		40.856	40.833	XIII-05.50
	Efficiënt werkende communicatie en postmarkt (bijdr. UPU/ITU)	1.622	5.270	1.213	XIII-10.30/70
LNV	Internationale contributies/FAO	3.101	3.144	3.144	XIV-29.01.01
	Beheer van de natuur (Tropisch hout)	61	61	61	XIV-23.01.04
		<i>183.573</i>	<i>216.091</i>	<i>202.673</i>	
Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling					
5.2	Versterking van het gebruik van kennis en onderzoek	2.596	2.596	2.596	V-05.02
5.4	HIV/AIDS	1.887	1.840	1.840	V-05.04
5.6	Participatie civil society	3.496	5.000	0	V-05.06
OCW	HBO	309	0	0	VIII-06.02
	Wetenschappelijk onderwijs	2.331	2.346	2.345	VIII-07.10
	WO: beurzenprogramma	560	869	869	VIII-07.11
LNV	Waarborgen van het kennisstelsel (ASC)	27	27	27	XIV-26.01.01
VWS	Projecten via UNODC	2.500	5.000	5.000	XIV-98.01.01
	WHO-partnerschap	4.010	6.000	6.000	XVI-98.01.01
		<i>17.716</i>	<i>23.678</i>	<i>18.677</i>	
Beter beschermd en verbeterd milieu					
6.1	Milieu en water	12.343	5.924	7.332	V-06.01
VROM	Clean development mechanism	22.529	49.911	62.030	XIA-26.16.02
	Internationaal milieubeleid	4.643	4.626	3.813	XIA-30.34.02
VenW	Integraal waterbeleid (Partners voor Water)	7.460	11.679	11.207	XII-31.01
	Weer, klimaat, seismologie, ruimtevaart (WMO)	644	709	709	XII-37.01
EZ	Duurzame energie (Joint Implementation)	6.455	11.515	28.705	XIII-04.20/30
LNV	Organisatie CITES/COP 14	1.000	3.000	0	XIV-29.01.01
		<i>55.074</i>	<i>87.364</i>	<i>113.796</i>	
Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer					
7.1	Consulaire dienstverlening	12.880	16.250	9.078	V-07.01
7.2	Vreemdelingenbeleid	1.117	1.709	2.786	V-07.02
		<i>13.997</i>	<i>17.959</i>	<i>11.864</i>	
Versterkt cultureel profiel, positieve beeldvorming in en buiten Nederland					
8.1	Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur en versterking van de culturele identiteit in ontwikkelingslanden	15.768	14.315	14.203	V-08.01
8.2	Cultureel erfgoed	3.309	3.519	3.519	V-08.02
8.3	Draagvlak Nederlands buitenlands beleid	30.323	29.549	25.210	V-08.03
OCW	Cultuur: overig	1.172	1.004	1.004	VIII-08.11
	Cultuur: overig	0	166	166	VIII-14.01/02/04
	Cultureel erfgoed: Sieboldhuis	110	110	110	VIII-14.04
		<i>50.682</i>	<i>48.663</i>	<i>44.212</i>	
Overige uitgaven					
10.1	Nominaal en onvoorzien	99	2.967	127.058	V-10.01
11.1	Apparaatsuitgaven	452.287	583.046	510.471	V-11.01
Div. dept.	Attachés	46.296	58.138	53.468	Div. Begrotingen
		<i>498.682</i>	<i>644.151</i>	<i>690.997</i>	
Totaal non-ODA		1.400.710	1.653.573	1.614.598	